

Ung husflid

Det handler om å få inn håndlaget i ung alder. Helst med morsmelken. Slik var det før. Den gangen guttene fikk en skolest i jern til konfirmasjonen og jentene et fingerbøl i sølv. Hvem tar ansvaret i dag? Skoleverket? Foreldrene? Besteforeldrene? Ingen?

Tekst: Sjur Harby

Kanskje er det navnedukene som best illustrerer endringene. Denne lille lappen i lin, ull eller silke som små hender fylte med broderte sting. Hullsøm, petit points, korssting og plattsøm. Tall, bokstaver, blomsterkurver, border, fugler og dyr. Navnedukene har fulgt oss siden 1500-tallet, men først med opplysningstiden 200 år senere grep fenomenet om seg. Barn ble betraktet som små voksne og barndommen en forberedelse til voksenlivet. De skulle gjøre nytte for seg, og et sted måtte man begynne.

For jentenes del, i alle fall om de var hjemmehørende i de kondisjonerte klasser, ble navneduken en inngang til dyden og fliden. Under kyndig veiledning av mødre, tanter, guvernanter, og etter hvert også i egne såkalte håndgjerningsskoler, ble standardiserte mønstre fra kontinentet sydd inn i den norske barndommen. Oftest skjedde det mens jentene var mellom ni og elleve år, somme tider startet opplæringen allerede i seksårsalderen. Med allmueskolen kom nytteaspektet etter hvert sterkere inn, og broderier handlet ikke bare om prydsøm for gledens skyld, men om en mulig inntektskilde for jenter fra mindre bemidlede hjem.

Det er slutt på skolesten og fingerbølet, likevel går det en rød tråd fra navneduken til satsingen Ung Husflid. «I Ung Husflid», heter det, «får barna lære grunnleggende teknikker, som strikking, veving, broderi eller trearbeid. I en trygg atmosfære og med kyndige veiledere får barna leke og eksperimentere med spennende farger og materialer.» Bak initiativet står Norges Husflidslag.

Resultatene har ikke latt vente på seg. Barn vever, broderer, hekler lappetepper, lager kremmerhus med heklekant og festivaltilbehør av sykkelslanger og tøyrester. Over hele landet er det startet prosjekter, og mange husflidslag har etablert egne barnelag. En egen satsing heter Reflid og handler om gjenbruk av materialer. I løpet av sommeren dukker det opp folk fra dette prosjektet på Strunkeveko i Valdres, Malakoff i Nordfjordeid og Volumfestivalen i Elverum.

Husflidslagets barne- og ungdomssatsing innebærer noe mer enn rekruttering til truede håndverksteknikker. Dette er humanistiske verdier i praksis. Generasjoner bringes sammen, og med på lasset følger vennskap og prat. Grenser bygges ned, toleranse og mangfold fremmes. Og ikke minst, hvor mange barn lever ikke i en heseblesende hverdag med aktiviteter og transport hit og dit? I Ung Husflid er det også aktiviteter, men barn kan sitte stille, fordype seg, filosofere, lære å prate med noen som har tid til å lytte og som er der når maskene i strikketøyet forsvinner eller tollekniven treffer fingeren i stedet for emnet.

Og det er det hele handler om. Tradisjonen er alltid blitt formidlet i møtet mellom barn og voksne, i den blå timen hvor dagen var på hell og skrømtet gjemte seg i krokene. Når flammene danset over gulvbordene ble det fortalt historier og undervist, sunget og snakket. Det var en annen tid, men engasjementet og gleden er den samme. For Sigrid Undsets ord gjelder fremdeles om at «sed og skikk forandres meget, alt som tiderne lider og menneskenes

tro forandres, og de tenker annerledes om mange ting. Men menneskenes hjerter forandres aldeles intet i alle dager».

Ung Husflid under Jakt og fiskedagene 2015 i Elverum. Foto: Magnhild Tallerås.

